

Aanbeveling 1: Stel ambitieuze doelen voor de lange termijn

De Taskforce Biodiversiteit & Natuurlijke Hulpbronnen adviseert:

Stel ambitieuze biodiversiteitdoelen voor de langere termijn die invulling geven aan de internationale verantwoordelijkheid van Nederland, en die inspelen op de creativiteit en het oplossend vermogen van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Concreet bepleit de Taskforce een halvering van de ecologische voetafdruk van de Nederlandse burger en de ambitie om de industrie biodiversiteitsneutraal te laten zijn (No Nett Loss-principe).

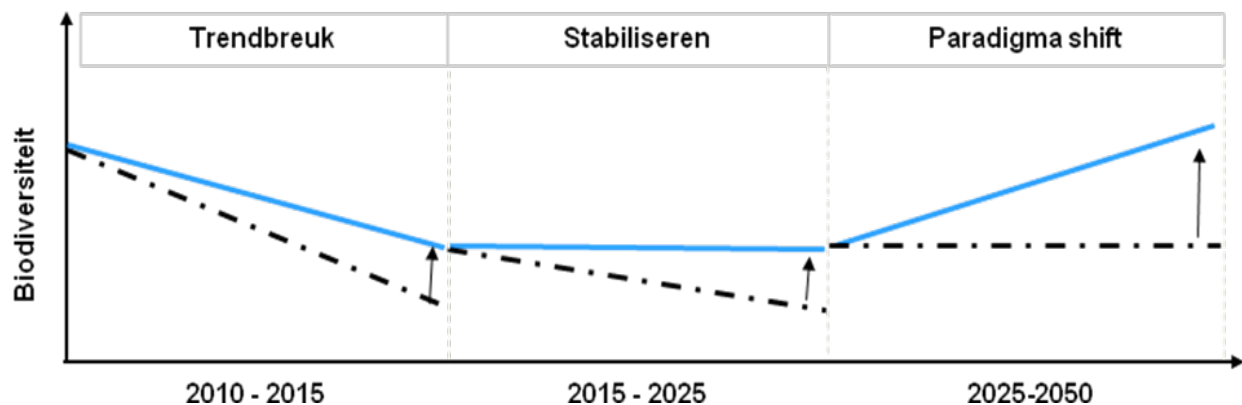
De Aanbeveling toegelicht

2010 is het Internationale Jaar van de Biodiversiteit. Het jaar waarin wereldwijd werd geconcludeerd dat eerder geformuleerde doelen voor het stoppen van biodiversiteitsverlies in 2010 niet zijn behaald. Het jaar waarin de Global Biodiversity Outlook 3 (mei 2010) de urgentie nog eens onderstreept, met pijnlijke cijfers van biodiversiteitsverlies en zorgwekkende indicaties dat de mensheid op onherroepelijke 'tipping points' afstevent.

De Taskforce vindt het van groot belang om ambitieuze doelen te formuleren om dit proces te stoppen, waarbij de doelen blijf geven van grote urgentie en broodnodige realiteitszin.

De Taskforce is van mening dat Nederland niet alleen behoudsdoelen dient te formuleren, maar ook de ambitie moet hebben de biodiversiteit te herstellen. Daarvoor is een aanzienlijke vermindering van het beslag op natuurlijke hulpbronnen noodzakelijk. Dat vergt aanpassing van het consumptiepatroon en innovatie in productieprocessen. Wervende en inspirerend (middel-) lange termijn doelen zijn nodig die om deze veranderingen in gang te zetten en de voortgang te toetsen. De beoogde fasering is zichtbaar in onderstaande figuur 1.

Figuur 1: Taskforce Visie: van trendbreuk naar paradigma shift

Het einddoel is om een situatie te bereiken waarin economische activiteiten in balans zijn met de draagkracht van ecosystemen. Een situatie waarin ons beslag op de natuurlijke hulpbronnen niet groter is dan ons toekomt, wanneer uitgegaan wordt van een eerlijke verdeling over de gehele wereldbevolking (Fair Earth Share).

De Taskforce beveelt dan ook nadrukkelijk de volgende doelen aan: Halveren van de ecologische voetafdruk van de Nederlandse samenleving

Als meetbaar doel geldt daarbij: in 2020 heeft de Nederlandse burger een ecologische voetafdruk die 50% kleiner is dan de voetafdruk van de Nederlandse burger in 2010.

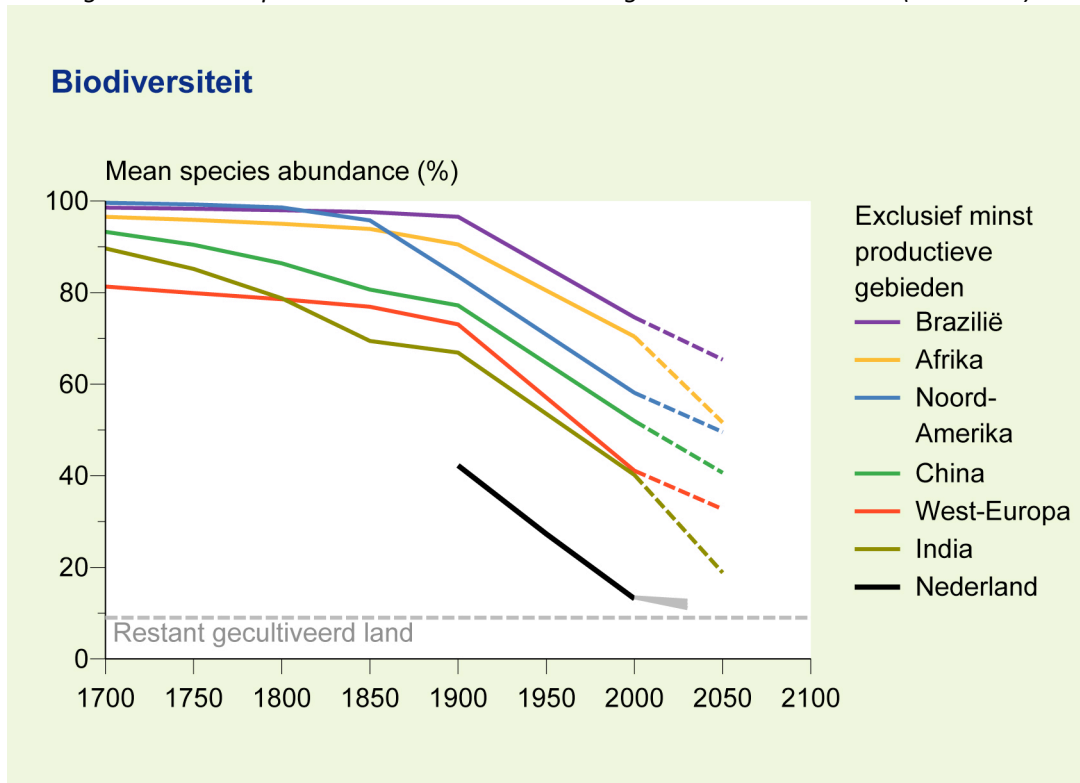
- No Net Loss-principe wordt breed gehanteerd bij bedrijfsmatige activiteiten. Dit betekent dat de industrie biodiversiteitsneutraal handelt: als na preventie en mitigerende maatregelen

toch nog biodiversiteitsverlies resteert, dient dit elders zo gecompenseerd te worden dat er netto geen biodiversiteit verloren gaat (en waar mogelijk biodiversiteit bijkomt).

Facts & figures

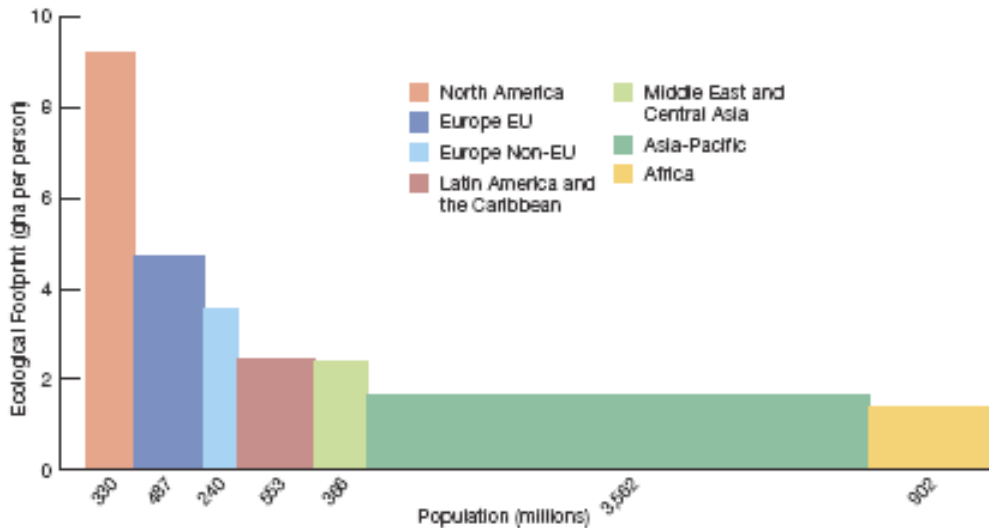
Nederland heeft een aanzienlijk deel van de oorspronkelijke biodiversiteit verloren. Gemeten in termen van de Mean Species Abundance resteert nog slechts 15%. Om in internationaal verband geloofwaardig te zijn zouden wij niet alleen meer werk moeten maken van het stoppen van het verlies aan biodiversiteit, maar ook een hersteldoel moeten formuleren.

Figuur 2: Mean species abundance in diverse regio's – en in Nederland (bron: PBL)

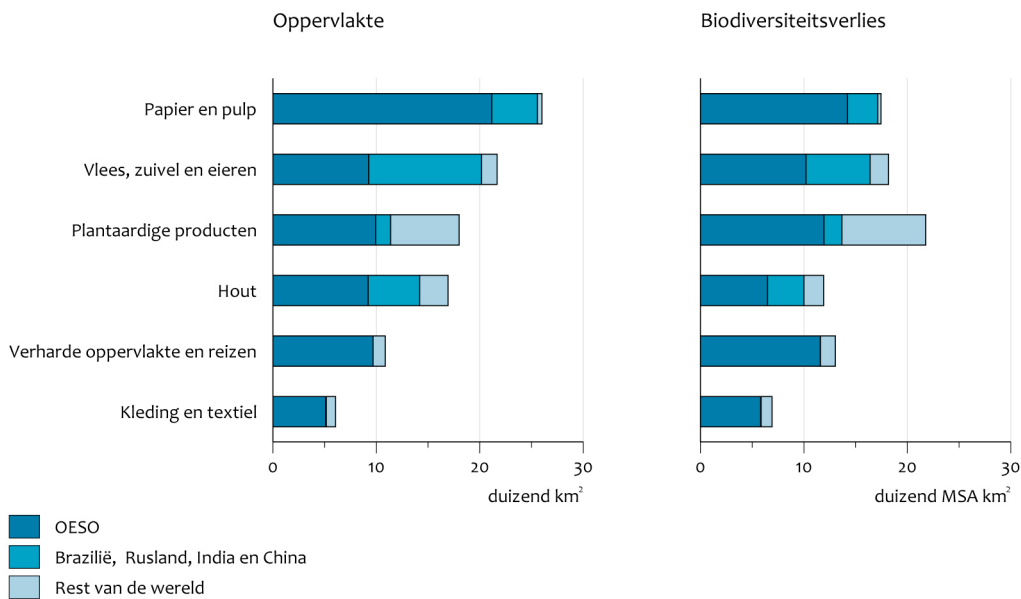
Het grootste verlies aan biodiversiteit wordt de komende decennia verwacht in India en Afrika (zie de scherper naar beneden lopende lijnen van deze gebieden in figuur 2, tegenover de minder sterk dalende lijn van West-Europa). Daarbij is het schrijnend dat OESO-landen als het onze in belangrijke mate bijdragen aan dit verlies, zoals te zien in figuren 3 en 4.

Figuur 3: Ecologische voetafdruk per persoon voor diverse werelddelen in 2005 (bron: Living Planet Index 2008)

Figuur 4: Voetafdruk consumptie Nederland 2005
(bron: Natuurbalans 2009, PBL)

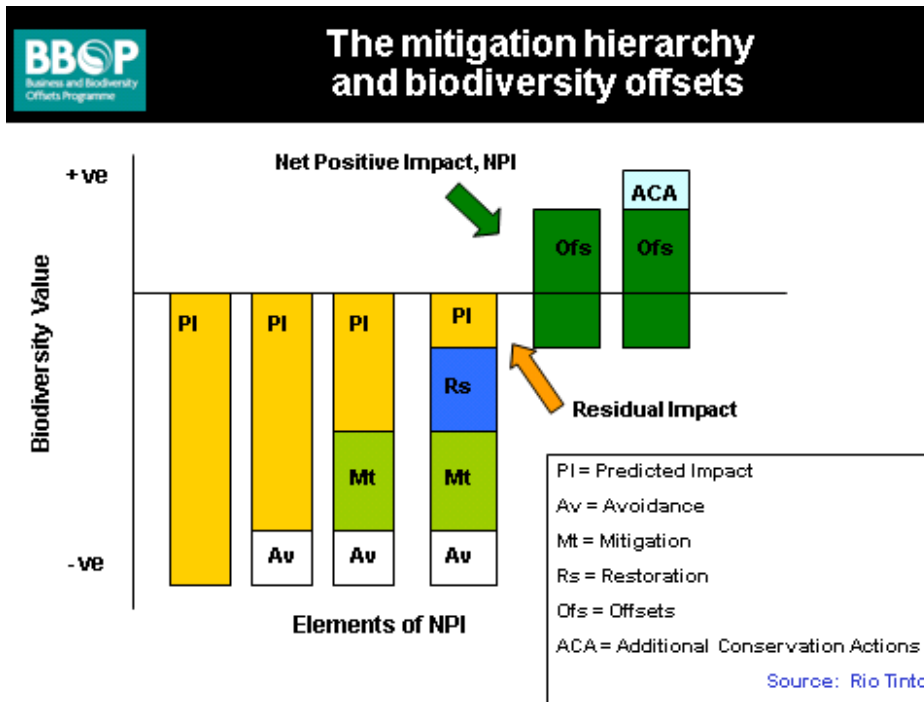
Voetafdruk consumptie Nederland, 2005

Om verder verlies van biodiversiteit te stoppen en herstel van biodiversiteit te bevorderen, is het noodzakelijk een 'No Nett Loss'-principe¹ te hanteren waarbij negatieve effecten zoveel mogelijk worden vermeden en de resterende impact wordt gecompenseerd. De verschillende stappen worden in figuur 5 weergegeven.

Figuur 5: Het principe van No Net Loss
(bron: Overview document Business and Biodiversity Offsets Programme, BBOP)

¹ No Net Loss wordt ook wel 'biodiversiteitneutraal' genoemd, naar analogie met 'klimaatneutraal'.

Meetbare indicatoren voor biodiversiteit en vermindering voetafdruk

Belangrijke voorwaarde voor een goede keuze van kwantitatieve doelen is een acceptabele meetbaarheid van de gehanteerde grootheden.

De Mean Species Abundance (MSA, zie figuur 1) is een maat voor de biodiversiteit in een bepaald gebied. Het is gebaseerd op het areaal van de ecosystemen en de kwaliteit van die ecosystemen in vergelijking tot de oorspronkelijke situatie. De MSA is ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving. Hoewel de methodiek nog niet geheel is uitontwikkeld, wordt het inmiddels al wel gehanteerd als biodiversiteitsmaat in mondiale studies van de EU, OECD en TEEB.

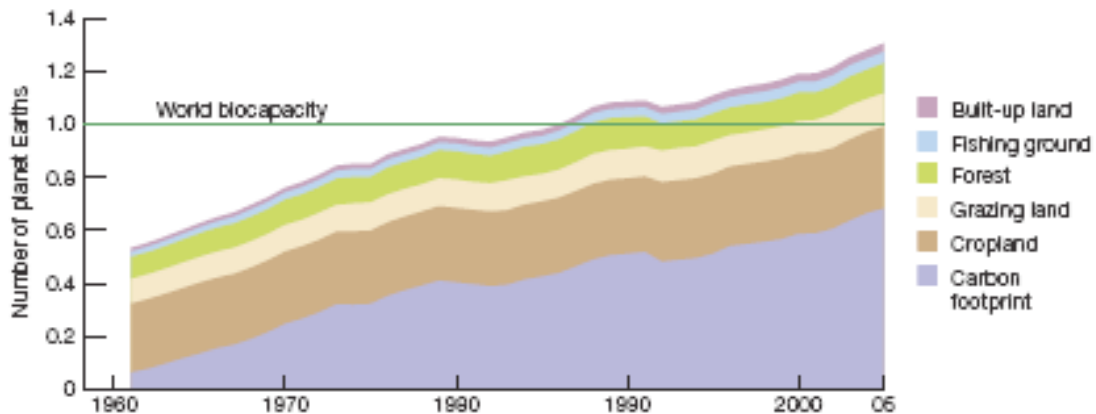
De Living Planet Index, ontwikkeld door de Zoological Society of London en toegepast in de Living Planet Reports van WWF, laat de toe- of afname zien van soortenaantallen en –dichtheden. Het meest recente Living Planet Report van WWF is van 2008 en zet de Living Planet Index naast de Ecological Footprint. Het eerstvolgende Living Planet Report komt in oktober 2010 uit. De Living Planet Index kijkt naar aantallen van 1686 diersoorten verspreid over de hele wereld: van albatrossen tot zeeschildpadden en van brulapen tot walvishaiën. De index laat zien of de aantallen over decennia heen stabiel zijn gebleven, toenemen of afnemen. De data kunnen worden verdeeld in categorieën (bijvoorbeeld op land, zoetwater of marien; uit tropische of gematigde gebieden).

De Rode Lijst van bedreigde soorten wordt jaarlijks opgesteld door IUCN met medewerking van duizenden soortenskundigen wereldwijd. Het risico dat een soort uitsterft en de ernst van de bedreiging wordt vastgesteld aan de hand van een aantal criteria: de snelheid waarmee een soort achteruit gaat, de zeldzaamheid van de soort, en de verspreiding van de soort (grootte van het leefgebied en mate van versnippering). De laatste jaren worden steeds meer planten- en diersoorten met uitsterven bedreigd. De belangrijkste oorzaak is volgens IUCN het gedrag van de mens, die de natuurlijke leefomgeving beïnvloedt door ontbossing en bebouwing, vervuiling, jacht en de uitstoot van CO₂. De Rode Lijst van 2008 evalueerde 44.838 soorten en daarvan zijn er 16.928 met uitsterven bedreigd, bijna 40%. Een nieuwe uitgebreide studie laat zien dat momenteel één op de vijf zoogdieren met uitsterven wordt bedreigd, en voor primaten is dat bijna de helft. Ook andere groepen als amfibieën (30%), vissen (37%) reptielen (31%) en vaatplanten (35%) hebben het zwaar te verduren.

De Ecologische Voetafdruk is ontwikkeld door het Global Footprint Network.

Het is een maat voor de ruimte die nodig is om duurzaam te voorzien in de behoeften van een land, een bedrijf of een persoon. Het omvat niet alleen de ruimte die nodig is om te voorzien in de consumptieve behoefte, maar ook in de behoefte om milieuschade te compenseren. Een belangrijk deel van de voetafdruk bestaat uit het areaal dat nodig is om ook CO₂-emissies te compenseren door bosaanplant, zoals te zien in figuur 6.

Figuur 6: een belangrijk deel van de ecologische voetafdruk bestaat uit areaal om CO₂-emissies te compenseren. Bron: Living Planet Index en Global Footprint Network, 2008

De aannames die op dat punt gedaan worden maken het lastig de voetafdruk te gebruiken als absolute maat voor het terugdringen van het beslag op de natuurlijke hulpbronnen.

De 'mondiale voetafdruk' is echter wel geschikt om landen, bedrijven of personen te vergelijken.

Mondiaal gezien is de trend sinds de eerste metingen in 1961:

- de gemiddelde voetafdruk is gestegen van 2,3 naar 2,7 ha² per persoon;
 - de wereldbevolking is toegenomen van 3,1 naar 6,5 miljard;
 - door beide ontwikkelingen is de beschikbare ruimte achteruitgegaan van 4,1 naar 2,1 ha p.p.
- De beschikbare ruimte per persoon wordt ook wel de 'Fair Earth Share' genoemd.

Volgens het Living Planet Report 2008 van het WNF is de ecologische voetafdruk van de Nederlander 4.4ha pp. Dit betekent dat Nederlanders 2x meer beslag leggen op de productieve oppervlakte van de aarde dan hen toekomt op basis van een eerlijke verdeling.

Voor een eerlijke verdeling is een reductie van de voetafdruk van 50% noodzakelijk, reden waarom deze 50% reductie als meetbaar doel wordt voorgesteld door de Taskforce.

No Nett Loss

No Nett Loss staat voor 'geen netto verlies aan biodiversiteit' en wordt kortweg ook wel eens 'biodiversiteitsneutraal' genoemd. Het houdt in dat bij activiteiten en projecten getracht wordt de schade aan biodiversiteit te voorkomen en zoveel mogelijk te verkleinen; eventuele resterende schadedient dan op zorgvuldige wijze te worden gecompenseerd (mitigation hierarchy, zie illustratie hierboven). De operationalisatie van het concept is nog in ontwikkeling, maar een aantal criteria is al wel uitgekristalliseerd, bijvoorbeeld het 'like for like-principe': schade aan een bos moet ook worden gecompenseerd met bescherming van bos, niet een ander ecosysteem. Ook moet de compensatie zo dicht mogelijk bij de plaats van impact zijn, en alle aspecten van biodiversiteit (soorten, ecosystemen, waarden) moeten worden beschouwd. Wereldwijd zijn er meer dan 100 verschillende methodologiën om NNL te bepalen; bepaald nog geen consensus dus. In het kader van het Business & Biodiversity Offset Programma wordt getracht de meest betrouwbare methodologiën te selecteren en advies te geven over de toepassing in de praktijk.

² Formeel dienen we hier te spreken van gha = global hectares.

Praktijkvoorbeelden No Net Loss

IFC, onderdeel van de Wereldbank, hanteert bij het verstrekken van leningen al sinds enkele jaren Performance Standards, onder meer voor biodiversiteit. Een door de Taskforce geconsulteerde financiële instelling adviseerde dat deze Performance Standards breder kunnen worden toegepast. In IFC Performance Standard 6 is het No Nett Loss-principe verankerd en wordt aangegeven dat bedrijven daartoe de 'mitigatie-ladder' moeten toepassen: eerst nut/ noodzaak nagaan; vermijden van impacts; mitigeren van impacts; herstellen van impacts; compenseren van overblijvende schade. Deze mitigatie-ladder komt overeen met de aanpak van BBOP, zie figuur 5.

Het Business & Biodiversity Offset Programma (BBOP) is een programma waarin bedrijven, NGO's, overheden en wetenschappers samen werken aan de ontwikkeling van richtlijnen en technische ondersteuning van verantwoorde compensatieprojecten. Uitgangspunt is opnieuw No Nett Loss. In een eerste fase (2006 – 2009) is met een aantal multinationals, waaronder Rio Tinto en Shell, een aantal pilotprojecten vormgegeven. Rio Tinto heeft als koploper in de eigen missie en strategie het No Nett Loss-principe omarmd. Momenteel wordt in een tweede fase (2010 – 2012), mede gefinancierd door Nederland, gewerkt aan verbreding van de portfolio van pilotprojecten, aan verbetering van de technische ondersteuning en aan verificatie en auditing.

De Taskforce is zelf een project gestart met de naam No Nett Loss. In het project wordt met deelnemende overheden en bedrijven geanalyseerd wat de impact van activiteiten en projecten zijn en worden plannen ontwikkeld voor mitigatie en compensatie, om uiteindelijk 'No Nett Loss' te kunnen demonstreren.

Referenties

- Global Biodiversity Outlook 3, zie <http://gbo3.cbd.int/>
- Mean Species Abundance, Planbureau voor de Leefomgeving, zie www.pbl.nl en over MSA <http://bit.ly/aITeSz>
- Living Planet Index, http://en.wikipedia.org/wiki/Living_Planet_Index en wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/living_planet_index/
- Living Planet Report, wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/lpr_2008/
- IUCN Red List: www.redlist.org
- Global Footprint Network, zie www.footprintnetwork.org
- Business and Biodiversity Offsets Programm, zie <http://bbop.forest-trends.org/>
- IFC Performance Standards (zie o.a. Performance Standard 6 voor biodiversiteit), zie www.ifc.org/ifcext/sustainability.nsf/Content/PerformanceStandards

*Dit is een van 8 aanbevelingen uit het advies van de Taskforce
Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen aan de formateur d.d. 21 juni 2010.
Zie voor het volledige advies www.taskforcebiodiversiteit.nl*